

VI. A SZAKKÉPZÉS 4.0 stratégia illeszkedése a szakmai képzést érintő szakmapolitikai koncepciókhoz, stratégiákhoz és javaslatokhoz

VI.1 A SZAKKÉPZÉS 4.0 stratégia illeszkedése az Európai Unió releváns szakmapolitikai céljaihoz és támogatási rendszeréhez

Kapcsolódás az Európa 2020 stratégia céljaihoz

Fontos, hogy az Európai Unió minden tagországa a munkaerő-piacnak megfelelően igazítsa a képzési rendszerét. A szakképzés folyamatos korszerűsítése mellett az egész életen át tartó tanulás fejlesztése is kiemelt terület. Uniós szinten megfogalmazott cél a tanárképzés minőségének javítása, az innováció és a digitális kompetencia előmozdítása, a nyelvi kompetencia fejlesztése, a korai iskolaelhagyók arányának csökkentése. Ezeket a célokat az Európai Unió átfogó stratégiába foglalta.

Az Európa 2020 stratégia az EU erre az évtizedre szóló foglalkoztatási és növekedési stratégiája. A stratégiában hangsúlyt kap az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés, mert ennek révén orvosolhatók az európai gazdaság strukturális hiányosságai, növelhető a versenyképesség és a termelékenység, illetve lefektethetők a fenntartható szociális piacgazdaság alapjai.

A) Az Európai Unió célkitűzései

- Foglalkoztatás
 - a 20–64 éves korosztály 75%-ának legyen munkája
- Kutatás és fejlesztés (K+F)
 - az Európai Unió GDP-jének 3%-át fordítsa kutatásra-fejlesztésre
- Éghajlatváltozás elleni küzdelem és fenntartható energiagazdálkodás
 - az üvegházhatású gázok kibocsátása 20%-kal csökkenjen
 - a megújuló energiaforrások aránya 20%-ra nőjön
 - 20%-kal javuljon az energiahatékonyság
- Oktatás
 - a korai iskolaelhagyók aránya csökkenjen 10% alá
 - a 30 és 34 év közötti uniós polgárok legalább 40%-a rendelkezzen felsőfokú végzettséggel
- Küzdelem a szegénység és a társadalmi kirekesztés ellen
 - legalább 20 millióval csökkenjen azok száma, akik nyomorban és társadalmi kirekesztettségben élnek, illetve akik esetében a szegénység és a kirekesztődés reális veszélyt jelent

B) A stratégia végrehajtása

Az Európa 2020 stratégia adja meg az uniós, a nemzeti és a regionális szintű tevékenységek **referenciakeretét**. A tagországok kormányai az átfogó uniós célok teljesítésének elősegítése érdekében nemzeti célértékeket határoztak meg, a nemzeti célértékek teljesítése terén elért eredményekről pedig éves nemzeti reformprogramjaikban számolnak be. További részletekért lásd a nemzeti célértékeket és jelentéseket.

C) A végrehajtás figyelemmel kísérése

Az EU statisztikai hivatala, az Eurostat a stratégia végrehajtásában elért eredményekről rendszeres jelleggel átfogó jelentéseket tesz közzé. A Bizottság 2014 és 2015 folyamán félidős felülvizsgálatnak vetette alá az Európa 2020 stratégiát.

A felülvizsgálat keretében nyilvános konzultációra is sor került, melynek eredményeként megállapítást nyert, hogy az érdekeltek a stratégiát továbbra is megfelelő keretnek tartják a foglalkoztatás és a növekedés ösztönzésére. A felülvizsgálatot követően a Bizottság úgy döntött, hogy folytatja a stratégia megvalósítását.

A 2020-ig terjedő időszakban az európai együttműködés elsődleges célkitűzése a tagállami oktatási és képzési rendszerek továbbfejlesztésének támogatása, melyek céljai:

- A 2020-ig terjedő időszakban az európai együttműködést egy olyan stratégiai keretrendszerben kell kialakítani, amely az egész életen át tartó tanulás megközelítésének alkalmazásával az oktatási és képzési rendszerek egészére kiterjed.
- Az egész életen át tartó tanulást a keretrendszer egészének alapját képező elvnek kell tekinteni, mely keretrendszer valamennyi – a formális, a nemformális és az informális – tanulási keretre és – a kisgyermekkorai neveléstől és az alapszintű oktatástól a felsőoktatásig, a szakoktatásig és szakképzésig, valamint a felnőttkori tanulásig – a tanulás valamennyi szintjére kiterjed.

Kapcsolódás az Oktatás 2020 stratégiához

Az Európai Unió elsődlegesen az oktatás szakterületén kezeli a kompetenciafejlesztés ügyét. Az Oktatás 2020 keretrendszernek négy stratégiai célkitűzése van:

A) Az egész életen át tartó tanulás és a mobilitás megvalósítása, valamint a változásokra jobban reagálni tudó, a világra nyitottabb oktatási és szakképzési rendszerek kialakítása.

A demográfiai változásoknak és a kompetenciáknak a változó gazdasági és társadalmi körülményekhez igazodó rendszeres aktualizálása és fejlesztése iránti igény nagy kihívást jelent. Ez megerősíti az egész életen át tartó tanulás szemléletének alkalmazását, továbbá a változásokra jobban reagálni tudó, a világra nyitottabb oktatási és képzési rendszerek kialakítását teszi szükségessé.

B) Az oktatás és a képzés minőségének és hatékonyságának javítása, az alapkészségek – az írás, az olvasás és a számolás – szintjének emelésére, a matematika, a természet- és a műszaki tudományok vonzóbbá tételére és a nyelvi kompetenciák erősítésére fordított nagyobb figyelem révén.

A hatékony, ugyanakkor méltányos, minőségi oktatási és képzési rendszerek kulcsfontosságúak a nemzetgazdaság sikere és a foglalkoztathatóság növelése szempontjából. Nagyobb figyelmet kell fordítani az alapkészségek – az írás, az olvasás és a számolás – szintjének emelésére, a matematika, a természet- és a műszaki tudományok vonzóbbá tételére és a nyelvi kompetenciák erősítésére.

C) A méltányosság, a társadalmi kohézió és az aktív polgári szerepvállalás előmozdítása annak érdekében, hogy valamennyi polgár egész élete során fejleszthesse szakmai készségeit – személyes, szociális vagy gazdasági körülményeitől függetlenül.

Az oktatási és képzési politikának személyes, szociális vagy gazdasági körülményeitől függetlenül minden polgárt képessé kell tennie arra, hogy élete során megszerezze, aktualizálja és fejlessze mind a szakmai készségeit, mind pedig a foglalkoztathatósághoz, a további tanulás, az aktív polgári szerepvállalás és az interkulturális párbeszéd előmozdításához szükséges kulcskompetenciáit. Az oktatásnak feladata, hogy előmozdítsa az interkulturális kompetenciákat, a demokratikus értékeket, valamint az alapvető jogok és a környezet tiszteletét.

D) Az innováció és a kreativitás fejlesztése a képzés minden szintjén, mivel ezek a fenntartható gazdasági fejlődés fő hajtóerejének számítanak. Különösen a polgárok digitális kompetenciájának fejlesztését, valamint a kezdeményező-készség, a vállalkozói készségek és a kulturális tudatosság kialakítását szükséges elősegíteni.

Cél, hogy mindenki meg tudjon szerezni olyan **kulcskompetenciákat**, mint a **digitális kompetencia, a tanulás tanulása, a kezdeményezőkézség, a vállalkozói készségek** és a kulturális tudatosság. A vállalkozások világa, valamint az oktatás, képzés és kutatás különböző szintjei és ágazatai közötti partnerség segítségével az oktatás és a képzés jobban összpontosíthat a **munkaerőpiacon szükséges készségekre és kompetenciákra**, valamint az innováció és a vállalkozói készségek megerősítésére a tanulás valamennyi formájában.

Az Európai Unió által nyújtott támogatás felhasználására vonatkozó szabályokat az Európai Parlament és a Tanács 1303/2013 rendelete szabályozza. Ennek keretében a magyar Kormány elkészítette a 2014-2020 közötti időszakra vonatkozó Partnerségi Megállapodást (PM), amely kijelöli a fejlesztések fő céljait, stratégiáját és a nemzeti fejlesztési prioritásokat. A Partnerségi Megállapodás általános célkitűzése a fenntartható növekedés és a magas hozzáadott értékű termelés és a foglalkoztatás bővítése, melyek elérésére a kormány öt nemzeti prioritást jelölt ki:

1. A gazdasági szereplők versenyképességének javítása és nemzetközi szerepvállalásuk fokozása
2. A foglalkoztatás növelése a gazdasági növekedés elősegítése révén és a társadalmi felzárkóztatás révén
3. Az energia- és erőforrás-hatékonyság növelése
4. A társadalmi felzárkózási és népesedési kihívások kezelése
5. A gazdasági növekedést segítő helyi és térségi fejlesztések megvalósítása

A szakképzés és felnőttképzés területén az Európai Unió támogatásával elindult projektek megalapozzák a SZAKKÉPZÉS 4.0 megvalósítását és jó alapot adnak a 2021-2027 megvalósuló programok tervezéséhez.

A szakképzés és felnőttképzés területén elindult projektek:

Felhívás azonosító jele	Felhívás neve
GINOP-6.1.1-15	Alacsony képzettségűek és közfoglalkoztatottak képzése
GINOP-6.1.2-15 VEKOP-8.5.4-17	A digitális szakadék csökkentése
GINOP-6.1.3-16 VEKOP-8.5.1-17	Idegen nyelvi készségek fejlesztése
GINOP-6.1.4-16	Munkaerőpiaci kompetenciák fejlesztése a konvergencia régiókban
GINOP-6.1.5-16 VEKOP-8.5.2-17	Munkahelyi képzések támogatása nagyvállalatok munkavállalói számára
GINOP-6.1.6-16 VEKOP-8.5.3-17	Munkahelyi képzések támogatása mikro-, kis- és középvállalatok munkavállalói számára
GINOP-6.1.7-VEKOP	Munkahelyi képzések támogatása mikro-, KKV-k és nagyvállalatok munkavállalói számára indított képzések szakmai támogató programja
GINOP-6.1.8-17	Vállalati Képző Központok rendszerének kialakítása és működtetése
GINOP-6.1.9-18	Ágazati Képző Központ kialakítása a közlekedési ágazatban
GINOP-6.1.10-18	IPAR 4.0 Ágazati Képző Központ kialakítása
GINOP-6.2.1-VEKOP-15	Részvétel az OECD Felnőttek Képesség- és Kompetenciamérése programjában PIAAC
GINOP-6.2.2-VEKOP-15	A szakképzést végzettség nélkül elhagyók számának csökkentése
GINOP-6.2.3-16 VEKOP-8.6.3-16	A szakképzési intézményrendszer átfogó fejlesztése
GINOP-6.2.4-VEKOP-16	A 21. századi szakképzés és felnőttképzés minőségének, valamint tartalmának fejlesztése
GINOP-6.2.5-VEKOP/18	Felnőttképzési, felnőttoktatási, szakképzési irányítási rendszer digitális átállása

VI.2 A SZAKKÉPZÉS 4.0 stratégia illeszkedése a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara „A fenntartható növekedés feltételei – Tézisek egy új gazdaságpolitikai stratégiához” koncepciójához

A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara 2018 májusában publikálta téziseit az új gazdaságpolitikai stratégiához kötődően.

Az MKIK „A fenntartható növekedés feltételei” dokumentumában megfogalmazott tézisekhez jól illeszkedik a Szakképzés 4.0 stratégia. A további együttműködést erősíti, hogy az MKIK is részt vesz a Szakképzési Innovációs Tanács (SZIT) munkájában.

Az MKIK szerint **a gazdaság fejlődésében, jövőjében a meghatározó területek:**

- kis- és középvállalkozások
- az állam a gazdasági környezet formálójaként
- a már falakon belül lévő digitalizáció és kapcsolt részei
- a szakképzés bizonyos szegmensei

Illeszkedés: A Szakképzés 4.0 stratégia kiemelten foglalkozik a szakképzés és felnőttképzés területével, de a másik három pontra is részletesen kitér.

Az új korszak az MKIK szerint:

- **ipar 4.0 és mezőgazdaság 2.0 kibontakozása**
- minőségi munkaerőért folyó éles verseny (globális munkaerőpiac)
- ezért megfelelő mennyiségű és minőségű munkaerő és tőke szükséges

Illeszkedés: A szakképzési stratégia mindezt annyira fontosnak tartja, hogy az anyag a „Szakképzés 4.0” nevet kapta. Ahogy kiemelésre került, a cél, „A negyedik ipari forradalom kihívásaira struktúrájában és tartalmában is választ adni képes szakképzési és a felnőttképzési rendszer.”

Az MKIK kiemeli, hogy makroszintű érdek, hogy **a nagyobb hozzáadottérték-tartalmat előállító cégek jussanak munkaerőhöz, hogy a munkaerő a magasabb termelékenységű területek felé áramoljon.**

Illeszkedés: A Szakképzés 4.0 stratégia egyik alapvető filozófiáját ez jelenti. Ahogy az anyag leszögezte, olyan szak- és felnőttképzési rendszerre van szükség, „ami ösztönzi a magyar vállalkozásokat a kutatás-fejlesztési tevékenység és a vállalati innováció támogatására, valamint, hogy nemzetközi termelési láncokba bekapcsolódjanak, minél magasabb szinten.”

Az MKIK tézisei közt leszögezi, hogy a digitalizáció alapvető versenyképességi tényező lett a gazdaság és társadalom minden alrendszerében. Célkitűzés, hogy Magyarország digitális fejlettségben 2030-ra az Európai Unió tíz legfejlettebb államához tartozzon.

Illeszkedés: Ehhez kapcsolódóan a Szakképzés 4.0 kiemelten kezeli, hogy a digitális tartalmak minden szinten beépüljenek a szakképzésbe és felnőttképzésbe.

MKIK a munkaerőhiány és a bérversenyt kezelésként kiemeli, hogy a szakképzést, a felsőoktatást és a felnőttképzést a gazdaság igényeit figyelembe véve, kereslet-alapúvá kell alakítani.

Illeszkedés: A keresletalapú szakképzés megteremtése a jelenlegi kínálatalapú szakképzés helyett a Szakképzés 4.0-ban is kiemelt pont.

A Szakképzés 4.0 stratégia illeszkedése a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara „Előrelépések az oktatásban 2018-2022” anyagához

Az MKIK 2018 áprilisában készült anyaga **kifejezetten az oktatással** foglalkozik.

A Szakképzés 4.0 stratégia jól illeszkedik ehhez is. A Szakképzés 4.0 stratégiában az MKIK által megfogalmazott mindegyik pont megjelenik, ha némileg más struktúrában is.

A Szakképzés 4.0 stratégia minden pontja és beavatkozása illeszkedik az MKIK „Előrelépések az oktatásban 2018-2022” dokumentumához:

Az MKIK 9 javaslata:

A SZAKKÉPZÉS 4.0 illeszkedése

Rendszerszintű átalakítás, szemléletváltás

Vonzó szakképzés, versenyképes életpályák

Keresletorientált képzési kínálat, elérhető digitalizáció

Duális képzés erősítése: „Tanulj a munkából!”

Minőségi kibocsátás, objektív vizsgarendszer

Kapcsolat a felsőoktatással

Elkötelezett döntéshozók, célirányos ágazati szabályozás

Értékteremtő tanulóképzés

Szakképzési „Brand” építése

Az MKIK 9 javaslata:

A SZAKKÉPZÉS 4.0 illeszkedése

VI.3 A Szakképzés 4.0 stratégia illeszkedése a Magyar Nemzeti Bank „180 pont a magyar gazdaság fenntartható felzárkóztatásáért” koncepciójához

A Magyar Nemzeti Bank központi koncepciója a „**fenntartható felzárkózás**”.

A Szakképzés 4.0 ennek több dimenzióját is segíti, elsősorban a gazdasági és társadalmi felzárkózást.

Az MNB anyaga alapján a magyar gazdaság extenzív növekedési pályájához többek közt a **foglalkoztatás emelése** és a **rugalmas munkaerőpiac** szükséges.

Az intenzív növekedési pályához pedig többek közt a **termelékenység bővítése** és a **versenyképesség javítása**.

A Szakképzés 4.0-ban lefektetett vízióban a foglalkoztatás emelése kiemelten jelenik meg, de a többi említett cél is: „Minden munkavállaló-képes korú magyar állampolgár számára biztosítani legalább egy, a gazdaság igényein alapuló, a munkaerőpiacon elhelyezkedést biztosító, modern szaktudást nyújtó szakképesítést.”

A Szakképzés 4.0 stratégia pontja és beavatkozásai több helyen illeszkednek az MNB „180 lépés a magyar gazdaság fenntartható felzárkóztatásáért” anyagához:

Az MNB kapcsolódó javaslatai:

A képzési rendszer hatékonyan csökkentse a diákok társadalmi és gazdasági háttéréből adódó különbségeit

Korai iskolaelhagyás mértéke legyen alacsonyabb a V3 átlagnál

Legalább középfokú angol nyelvvizsga a közoktatás végére

Minden diáknak felhasználói szintű digitális képességei legyenek

Adatbázisokban tárolt adatok összekapcsolása

Rendszeres továbbképzések biztosítása a tanároknak (tananyag és oktatási módszertan is)

Kompetencia-alapú középiskolai felvételi tesztek bevezetése

Duális képzés erősítése

Tanítási időn kívüli idegen nyelvű szakkörök, nyelvvizsga-felkészítők támogatása

Digitális tananyagok fejlesztése, 21. századi informatikai eszközpark fejlesztése

VI.4 A Szakképzési Innovációs Tanács (SZIT) munkájának beépülése a Szakképzés 4.0 stratégiába

A Szakképzési Innovációs Tanács (SZIT) 2018. szeptember 7-én alakult meg. Létrejöttének az elsődleges célja a magyar szakképzési rendszer továbbfejlesztésének támogatása, széles körű érintetti kör bevonásával. A SZIT a szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszter szakképzéssel és felnőttképzéssel kapcsolatos feladatainak ellátását segítő, szakmai döntés-előkészítő, véleményező és javaslattevő országos testület. A Tanács javaslattevő funkciója kapcsán az érdekképviselőkkel együttműködve fogalmazza meg a döntéshozók számára javaslatait a szakképzés rendszerének keresletvezérelt-szemléletű átalakításához.

A SZIT 38 tagból áll, tagjai közt megtalálhatóak a kormányzati szervek képviselői, az oktatási szervezetek, fenntartók képviselői, kamarák, szövetségek képviselői, szakszervezetek, érdekképviselői szervezetek képviselői, nagyvállalatok képviselői, a Magyar Tudományos Akadémia képviselője, a tanulók képviselői, a romaügyi terület képviselői. (A részletes listát lásd a mellékletben.)

A Tanács munkáját a kiemelt témákhoz kapcsolódóan munkacsoportok segítik. A munkacsoportok egyeztetése az egyes területeket érintő kihívásokról és lehetséges válaszokról egyeztetnek a résztvevők, amelyeket a vonatkozó jogszabályok megalapozott előkészítésénél javaslatként vehet figyelembe a SZIT.

A Szakképzési Innovációs Tanács által első körben, 2018 szeptemberében megfogalmazott 4 téma (és azokhoz kapcsolódó munkacsoportok javaslatának beépülése a Szakképzés 4.0 anyagba):

1. Az Ipar 4.0 kihívásaira hatékonyan reagáló képzési rendszer, keresletvezérelt duális modell kialakítása
2. Professzionális szervezeti keretek között működő képzési intézményrendszer
3. Vonzó karriert nyújtó szakmai képzés
4. A felnőtteknek rugalmas tanulási lehetőséget kínáló felnőttoktatás, felnőttképzés és vállalati képzés

A SZIT november 9-i ülésén a munkacsoport-vezetők beszámolóival mellett hangsúlyos szerepet kapott a kancellária-rendszer kérdése is. Ennek figyelembevételével új munkacsoportok megalakítására került sor hat kiemelt területet érintve:

1. Az intézménymenedzsment rendszere
2. Végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentése a szakképzési rendszerben
3. Magyar duális képzés továbbfejlesztése
4. Kimenetszabályozás és pályakövetés a felnőttképzésben
5. Ágazati Készségtanácsok javaslatai a szak- és felnőttképzéshez
6. Életpályamodell a szakképzésben

Ezek a javaslatok is beépültek a Szakképzés 4.0 stratégiába.

**A Szakképzési Innovációs Tanács javaslatainak megjelenése
a Szakképzés 4.0 stratégiában, azok illeszkedése:**

- I. **Az Ipar 4.0 kihívásaira hatékonyan reagáló képzési rendszer**
 - Országos Képzési Jegyzék megújítása
 - Minden szakmai képzésben jelenjenek meg a szakmában elvárt digitális tartalmak
- II. **A képzési rendszerben valós, keresletvezérelt duális modell kialakítása**
 - A gazdasági szereplőkkel megkötött tanulószerveződéssel induló duális képzés
 - A duális képzésben tanulók arányának további növelése az oktatási bázissal rendelkező nagyvállalatok szerepvállalásának erősítésével
 - Ágazati Képző Központ kialakítása, a szakképzési centrumok aktív vállalati kapcsolatainak fejlesztése és a KKV-k szerepvállalásának erősítése a gyakorlati képzésben
 - Széles szakmai gyakorlati alapot biztosító modern tanműhelyek kialakítása
 - A vállalati szakemberek nagyobb arányú bevonása a szakmai képzésbe és pedagógiai-módszertani felkészítésük
 - Az iskolákban oktató szakmai tanárok, gyakorlati oktatók digitális kompetenciáinak továbbfejlesztése és vállalati helyszínű továbbképzése
 - A szakképző intézményekben dolgozó szaktanárok motivációs programjának kidolgozása
 - „+” Kiemelten jelent meg, a kompetenciák fontossága a szakmai képzésben
- III. **A Vonzó karriert nyújtó szakmai képzés**
 - A keretszám-rendelet helyett helyi szintű igényeket figyelembe vevő 3 éves szakképzési megállapodások megkötése
 - Az ágazatokban zajló kutatási és innovációs tartalmak beépülése a képzésbe, a közoktatás és felsőoktatás, valamint a felnőttképzés képzési szintjeinek az összehangolása
 - Vonzó, korszerűen felszerelt iskolai környezet kialakítása: 21. századi szakképző iskola felújítási program elindítása
 - Vonzó, korszerűen felszerelt iskolai környezet kialakítása: 21. századi szakképző iskola felújítási program elindítása
 - A szakgimnáziumba jelentkezők számának növelése
 - Az iskolai rendszerű szakképzésben részt vevők számának növelése
 - „+” Kommunikáció, marketing
- IV. **A felnőtteknek rugalmas tanulási lehetőséget kínáló felnőttoktatás, felnőttképzés**
 - Rugalmasan reagáló, minőségi képzést nyújtó innovatív felnőttképzési rendszer
 - Az iskolai rendszerű felnőttoktatási rendszer rugalmasabbá és hatékonyabbá tétele
 - „+” Kompetenciák kiemelt fejlesztése a felnőttképzésben
- V. **A Professzionális szervezeti keretek között működő képzési intézményrendszer**
 - A szakmai képzés speciális feltételeire szabott oktatói életpálya és minősítési rendszer kialakítása
 - A szakmai képzés speciális feltételeire szabott oktatói életpálya és minősítési rendszer kialakítása
 - Az informatikai alapú iskolai adminisztráció fejlesztése
 - A szakképesítési rendszer nemzetköziesítése

Ábrajegyzék

1. ábra: A digitalizálhatóság aránya a különböző foglalkoztatási kategóriákban Forrás: McKinsey - 2018	8
2. ábra: Forrás: A digitalizáció hatására várható munkaerőlétszám-változás Forrás: Manpower – 2016	9
3. ábra: A kompetenciaelvárások várható változása 2015; 2020 Forrás: Future of Jobs Report, World Economic Forum	10
4. ábra: A GDP változása 2010–2018 között az Európai Unióban, Magyarországon, Németországban és a V3 országok átlagában. Forrás: KSH, Eurostat – 2018	11
5. ábra: A foglalkoztatási ráta változása 2008–2017, Forrás Eurostat.....	12
6. ábra: A munkanélküliségi ráta változása 2010–2017, Forrás: Eurostat.....	12
7. ábra: A munkanélküliségi ráta 15–64 évesek körében és a potenciális munkaerő-tartalék régiók szerint 2018. I. negyedév. Forrás KSH, 2018.....	13
8. ábra: Az ifjúsági munkanélküliségi ráta változása 2008–2017 között; Forrás KSH – 2017	14
9. ábra: Dolgozó nélküli háztartásban élő kiskorúak aránya 2007–2017 között Forrás: Oktatási Hivatal, 2018	14
10. ábra: Dolgozó nélküli háztartásban élő kiskorúak aránya a romák és nem romák körében Forrás: Oktatási Hivatal, 2017.....	14
11. ábra: A keresetek változása 2010–2018 között; Forrás: KSH – 2018.....	15
12. ábra: Az óvodai nevelésben, általános iskolai és középfokú iskolai oktatásban részesülők a nappali rendszerű oktatásban a 1990/1991-es és a 2017/2018-as tanév között (fő) Forrás: KSH – 2018.....	21
13. ábra: A gimnáziumi képzés és szakképzés létszámaránya, és a gimnáziumi képzést és szakmai képzést folytató intézmények fenntartói aránya.....	22
14. ábra: A gimnáziumi, szakgimnáziumi és szakközépiskolai képzés aránya nappali tagozaton 2009/2010 és 2017/2018 között Forrás: KSH - 2018	23
15. ábra: A szakképzőiskola-típusok fenntartói megoszlása, a tanulólétszám megoszlása a szakgimnázium, a szakközépiskola és szakiskola között a 2017/2018-as tanévben. Forrás: KIR – 2017.....	24
16. ábra: ITM fenntartásában működő szakképzési centrumok létszámadatai (2016–2018) Forrás: ITM, NSZFH, 2018	25
17. ábra: A szakképzésben tanulók képzési terület szerinti megoszlása a 2017/2018 tanévben Forrás: KSH 2018.....	26
18. ábra: Illusztráció, a kötelező óvodai nevelésből általános iskolába lépett hátrányos helyzetű diákok.....	27
19. ábra: A lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók arányának változása az elmúlt két évben Forrás: Oktatási Hivatal - 2018.....	28
20. ábra: A duális képzésben részt vevő diákok számának változása 2013–2018 Forrás: Magyar Kereskedelmi és Iparkamra 2018.....	29
21. ábra: A szakképzés jelenleg működő rendszere Forrás: saját szerkesztés	32
22. ábra: A felnőttkori tanulásban részt vevők száma	33
23. ábra: Képzéselérési arány: a képzésben részt vevők aránya az összes foglalkoztatotthoz képest. Forrás KSH, 2016. december.....	34
24. ábra: Forrás KSH, 2016. december	34
25. ábra: Az oktatásban, képzésben való részvétel a legmagasabb iskolai végzettség szerint. Forrás: KSH - 2016.....	35
26. ábra: Felnőttoktatás, -képzés (előzetes adatok) Forrás KSH, 2018. december	35

27. ábra: A SZAKKÉPZÉS 4.0 alapértékei.....	38
28. ábra: A szakképzés új alarendszere Forrás: saját szerkesztés	40
29. ábra: A szakképzés új rendszerének speciális funkciói Forrás: saját szerkesztés	41
30. ábra: A munkaerő-piaci előrejelző rendszer struktúrája Forrás: saját szerkesztés	53
31. ábra: a szakmák, amelyekben a legtöbb tanuló vesz részt duális képzésben. Forrás: MKIK - 2018	55
32. ábra: Illusztráció Duális képzés az építőiparban	59
33. ábra: A pályaorientáció rendszere és szereplői	62
34. ábra: Illusztráció Pályaorientációs program	64
35. ábra: A „21. századi szakképző iskola” program látványterve.....	65
36. ábra: Illusztráció Inspiráló iskolai környezet	66
37. ábra: Asztalos tanműhely	67
38. ábra: Illusztráció Magyar Digitális Oktatásért Egyesület	69
39. ábra: Illusztráció Forrás: dover.hu.....	70
40. ábra Forrás: Oktatási Hivatal 2018	71
41. ábra: Lemorzsolódási kockázatok Oktatási Hivatal 2018	72
42. ábra: Hátrányos helyzetű középiskolai tanulók aránya járásonként a 2016/2017 tanévben....	72
43. ábra: Illusztráció - Szakképzési Híd-program gyakorlati képzés.....	73
44. ábra: Göd 2.0 program orientációs évfolyam	74
45. ábra: Illusztráció - ívhegesztő szakember Forrás: karcagiszcz.hu.....	75
46. ábra: KRÉTA Iskolai Alarendszer.....	80
47. ábra: Educatio felsőoktatási elhelyezkedést segítő rendezvény	84
48. ábra: http://gyartastrend.hu	85
50. ábra: használ az iskola által biztosított elektronikus tananyagot 1: nem – 5: rendszeresen.....	91
49. ábra: a tananyaghoz az interneten keres információkat 1: nem – 5: rendszeresen.....	91
51. ábra: rövid ciklusú képzés a Siemens képzőközpontban Forrás: www.siemens.hu	94
52. ábra: A képzéselérési arány a különböző vállalatméretek esetén Forrás: KSH - 2016.....	95
53. ábra: Forrás KSH, Felnőttoktatás, -képzés (előzetes adatok) 2018. december	96
54. ábra A Digitális Középiskola honlapja.....	97
55. ábra: A DMP rendszer adatforrásai.....	98